

Samernas kultur och historia (kommande 2025-07-01, v.1)

Ämnet samernas kultur och historia är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det behandlar det samiska kulturarvet i betydelsen det samiska folkets kultur och historia i en geografisk kontext. Ämnet behandlar traditionell samisk kultur och kunskap samt traditionellt samiskt förhållningssätt, hur dessa har utvecklats i samspel med naturen och med det omgivande samhället samt deras nutida uttryck i samiskt samhälls- och kulturliv.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet samernas kultur och historia ska syfta till att eleverna utvecklar sitt historiemedvetande och kulturella medvetande genom kunskaper om det förflutna och om den historiska utvecklingen. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om kulturarvet och historien som en referensram för individuell identitetsutveckling och för att förstå frågor som har betydelse för det samiska samhället i dag och i framtiden. Undervisningen ska även ge eleverna möjlighet att utveckla ett reflekterande och kritiskt förhållningssätt till hur den egna historien och kulturen har använts och används för att skapa identitets- och verklighetsuppfattning.

Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar förståelse av olika tiders levnadsvillkor i Sápmi. I detta ingår kunskaper om det samiska samhällets organisation. Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur kolonisering och assimilering påverkat samerna. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om samiska kvinnors och mäns roller i samhället samt bidra till insikt i att varje tids människor ska förstås utifrån sin tids villkor och värderingar.

Undervisningen ska bidra till att utveckla elevernas kunskaper om samisk livsåskådning samt om samiska sedvanor och värderingar. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om samiska begrepp och förmåga att använda samisk terminologi. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjligheter att bekanta sig med de samiska konstarnas mångfald och rikedom. Eleverna ska därigenom ges möjlighet att utveckla kunskaper om konstens betydelse i det samiska samhället.

Genom studiebesök och kulturupplevelser av olika slag ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar intresse för det samiska kulturarvet som grund för personlig utveckling.

Undervisningen i ämnet samernas kultur och historia ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om Sápmi och dess befolkning.
- Kunskaper om relationerna mellan Sápmi och det omgivande samhället.
- Kunskaper om det samiska samhället och dess organisation fram till i dag.

- Kunskaper om samiska traditioner.
- Kunskaper om de samiska konstarterna samt om deras villkor och betydelse.
- Förmåga att analysera och tolka samiska kulturuttryck och idéströmningar.
- Förmåga att använda samisk terminologi.

Nivåer i ämnet samernas kultur och historia

- Nivå 1, 100 poäng.

Nivå 1, 100 poäng

Nivåkod: SAMR1000X

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet samernas kultur och historia på nivå 1 ska behandla följande centrala innehåll:

- Det geografiska området Sápmi, människors levnadsvillkor och bosättning i området i dag och genom historien.
- Befolkningsutvecklingen och relationer mellan etniska grupper i Sápmi samt händelser som påverkat utvecklingen.
- Idéhistoriska strömningar och olika nationalstaters förhållningssätt och politik gentemot samer, andra urfolk och minoriteter från 1700-talet och framåt. Konsekvenser för den samiska befolkningen.
- Det samiska samhällets och näringslivets utveckling fram till i dag.
- Samisk organisations- och institutionsuppbyggnad under 1900-talet och därefter.
- Samepolitiska program inom kultur, näring, språk och utbildning.
- Samisk livsåskådning och samiska värderingar. Traditionell samisk kunskap.
- Äldre och nutida samiska traditioner samt seder och bruk inom olika delar av Sápmi. Jämförelser med andra kulturer.
- Förgrundsgestalter inom det samiska samhälls-, kultur- och näringslivet.
- Samiska konstarter, till exempel jojk och musik, bildkonst, litteratur och teater. Deras utveckling, villkor och betydelse för det samiska samhället.
- Analys och tolkning av samiska kultur- och konstföreteelser.
- Samisk terminologi relevant för ämnesområdet.

Betygskriterier

Av 15 kap. 24 § andra stycket och 20 kap. 37 § andra stycket skollagen (2010:800) följer att läraren vid betygssättningen i ett ämne ska göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper på den

aktuella nivån i ämnet i förhållande till de betygskriterier som gäller för ämnet som helhet och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Samtliga kriterier för betyget E ska dock vara uppfyllda för att eleven ska kunna få ett godkänt betyg.

Betyget E

Eleven beskriver **översiktligt** det geografiska området Sápmi och diskuterar **översiktligt** förutsättningarna för bosättning och samhällsliv i dag och genom historien.

Eleven redogör **översiktligt** för hur den samiska befolkningen samt det samiska samhället och näringslivet har utvecklats historiskt i relation till det omgivande samhället.

Eleven beskriver **översiktligt** utvecklingen av dagens samiska institutioner samt redogör **översiktligt** för aktuella samepolitiska program.

Eleven redogör **översiktligt** för samiska förhållningssätt och traditioner i olika delar av Sápmi och hur de förändrats över tid.

Eleven för **enkla** resonemang om samband mellan samhällsförhållanden och kulturella och konstnärliga uttryck.

Eleven gör **enkla** analyser och tolkningar av samiska kultur- och konstföreteelser.

Eleven använder med **viss säkerhet** samisk terminologi inom området.

Betyget D

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan C och E.

Betyget C

Eleven beskriver **utförligt** det geografiska området Sápmi och diskuterar **utförligt** förutsättningarna för bosättning och samhällsliv i dag och genom historien.

Eleven redogör **utförligt** för hur den samiska befolkningen samt det samiska samhället och näringslivet har utvecklats historiskt i relation till det omgivande samhället.

Eleven beskriver **utförligt** utvecklingen av dagens samiska institutioner samt redogör **utförligt** för aktuella samepolitiska program.

Eleven redogör **utförligt** för samiska förhållningssätt och traditioner i olika delar av Sápmi och hur de förändrats över tid.

Eleven för **utvecklade** resonemang om samband mellan samhällsförhållanden och kulturella och konstnärliga uttryck.

Eleven gör **utvecklade** analyser och tolkningar av samiska kultur- och konstföreteelser.

Eleven använder med **säkerhet** samisk terminologi inom området.

Betyget B

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan A och C.

Betyget A

Eleven beskriver **utförligt och nyanserat** det geografiska området Sápmi och diskuterar **utförligt och nyanserat** förutsättningarna för bosättning och samhällsliv i dag och genom historien.

Eleven redogör **utförligt och nyanserat** för hur den samiska befolkningen samt det samiska samhället och näringslivet har utvecklats historiskt i relation till det omgivande samhället.

Eleven beskriver **utförligt och nyanserat** utvecklingen av dagens samiska institutioner samt redogör **utförligt och nyanserat** för aktuella samepolitiska program.

Eleven redogör **utförligt och nyanserat** för samiska förhållningssätt och traditioner i olika delar av Sápmi och hur de förändrats över tid.

Eleven gör **välutvecklade** resonemang om samband mellan samhällsförhållanden och kulturella och konstnärliga uttryck.

Eleven gör **välutvecklade** analyser och tolkningar av samiska kultur- och konstföreteelser.

Eleven använder med **god säkerhet** samisk terminologi inom området.